

TERVEZET!

MAGYARORSZÁG KÜLKAPCSOLATI STRATÉGIÁJA

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés

II. Magyarország értékrendje, a magyar külkapcsolati politika sarokpontjai

III. A nemzetközi környezet alakulása

A globalizáció – esély és kihívás
A biztonság ártértékelődése
Gazdasági trendek
Az Európai Unió helyzete
Közép-, Kelet- és Délkelet-Európa

IV. Magyarország helve, szerepe, mozgástere

Magyarország és a globális kihívások
Magyarország cselekvésének, boldogulásának kerete: az Európai Unió
A biztonság garanciája: a NATO
Magyarország és szomszédai
Magyar nemzet, magyar identitás

V. Stratégiai főirányok

Első főirány: versenyképes Magyarország az integrálódó Európában
Második főirány: sikeres magyarság az együttműködő térségben
Harmadik főirány: jog, biztonság, demokrácia, fenntartható fejlődés

VI. Magyarország cselekvésének területei

Biztonság
Gazdaság
Társadalom, kultúra, tudomány, oktatás

VII. A külkapcsolati tevékenység intézményei, eszközei

I. Bevezetés

A rendszerváltozás óta eltelt időszak jelentős változásokat hozott mind Magyarországra, mind környezete helyzetében. Ez szükségessé teszi az akkor megfogalmazott hármas - integrációs, szomszédkapcsolati és nemzetpolitikai -prioritásrendszer újragondolását, kiegészítését.

A NATO- és európai uniós csatlakozással Magyarország tartósan lehorgonyozott az azonos értékrendet valló országok közösségében. A feladat most az ország integrációjának elmélyítése: teljes bekapcsolódás, érdemi hozzájárulás és hatékony érdekérvényesítés az Unióban és a NATO-ban. Magyarország kapcsolatai alapvetően rendezettek szomszédjaival, amelyek többnyire maguk is e két szervezet tagjai. A határon túli magyarok többsége az

európai integráció és értékrend határain belülre került, és az egyelőre kívül maradtak helyzete is kiszámíthatóbbá vált. A szomszédsági kapcsolatok, együttműködés fejlesztése, a határon túli magyarok támogatása folyamatos feladat, egyben erősíti Magyarországot és szomszédait, s ezzel a magyarság gazdasági-társadalmi versenyképességét.

Magyarország biztonságának, mindenekelőtt hagyományos, katonai biztonságának elsődleges garanciája a NATO-tagság. A szélesebben értelmezett biztonság szavatolásában nagy szerepet játszik az Európai Unió. Az európai és atlanti közösség tagjaként az ország érdekérvényesítési képessége, ugyanakkor a tágabb környezetért viselt felelőssége is nőtt.

Az Európai Unió a magyar politika és cselekvés legfontosabb kerete. Eszközt és anyagi támogatást kínál a gazdasági és társadalmi modernizációhoz, a felzárkózáshoz, a magyar érdekek hangsúlyos megjelenítéséhez a világban. Magyarország érdeke és felelőssége, hogy tényleges alakítója legyen a működését és jövőjét meghatározó közös döntéseknek, tisztázza az európai építkezés kívánatos irányait.

Az Unión belül integrálódó térben a szomszédság- és nemzetpolitikai célokat a magyar külpolitika egymással összehangolva valósíthatja meg sikeresen. A szomszédsági kapcsolatok fejlesztése, a magyar közösségek identitásörzése, jogérvényesítése, gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése, jóléte, a nemzet határokon átívelő integrációja egymásra épülő és egymást feltételező folyamatok. Magyarország a területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának támogatásával, a kisebbségi önkormányzati rendszer fejlesztésével erősítheti a térségbeli kisebbségvédelmi törekvéseket. Minél jobbak a szomszédsági, a többségi-kisebbségi, a magyar-magyar kapcsolatok, annál sikeresebbek lehetnek a határon túli magyar közösségek, annál szilárdabb lesz az ország biztonsága, annál jobban érvényesíthetők gazdasági érdekei. Az uniós tagság könnyíti az együttműködést, szabad kapcsolattartást a kisebbségi magyar közösségekkel, akár csak a nyugat-európai és tengerentúli magyar diaszpórával.

Magyarország politikájában, cselekvésében kiemelkedő jelentőséget tulajdonít általában az emberi jogok, és kitüntetetten a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai elismerésének, tiszteletben tartásának, az ezt szolgáló intézményi megoldások és jogi biztosítékok kiszélesítésének, alkalmazásának, ami hozzájárul a feszültségek, konfliktusok oldásához, következményeik kezeléséhez, a demokrácia és a társadalmi stabilitás erősítéséhez.

Erőteljesen változott Magyarország, a magyarok helye a világban, és erőteljesen változott maga a világ is. A kölcsönös egymásrautaltság, a világot behálózó kapcsolatok, a globalizáció számtalan lehetőséget kínál egy felkészült nemzet számára önmaga kiteljesítésére. Kezeleni kell ugyanakkor kockázatait, küzdeni a környezetromlás és éghajlatváltozás, a világméretű járványok, a nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek terjedése, az illegális migráció, a nemzetközi bűnözés ellen, felszámolni, vagy legalább érdemben enyhíteni a szegénységet, mérsékelni a kiáltó egyenlőtlenségeket.

A globális világban nincs külpolitika belpolitika nélkül, miként a hazai körülményeket is nagyrészt külső hatások, nemzetközi folyamatok alakítják. Kinek-kinek a jövője függ attól, hogy helyes következtetésekre jut-e a világról és benne saját helyéről, lehetőségeiről. Az állami és társadalmi tevékenységben kiemelten fontos helyet elfoglaló külpolitika, külkapcsolatok feladata, hogy hozzájáruljanak az ország biztonságához, a nemzet modernizációjához és gyarapodásához szükséges feltételek biztosításához, a 21. század kihívásaira reagálva erősítsék a magyar azonosságtudatot. Választ kell találni a globalizáció megkerülhetetlen kihívásaira, a társadalmi-gazdasági modernizációs kényszerekre. Erősíteni

kell az ország és a nemzet versenyképességét, teljes körűen kiaknázva az integrációból adódó lehetőségeket.

A 2020-ig szóló, kutatók és kormányzati szakértők munkájára támaszkodó külkapcsolati stratégia felöleli a kormányzati cselekvés összességét, érinti a nem-kormányzati szféra tevékenységének széles szeletét, meghatározza Magyarország nemzetközi cselekvésének alapvető elveit, irányait, céljait és eszközeit. Épít a nemzeti és ágazati stratégiákra, integrálja az Európa-politikai stratégiát, keretet ad és irányt szab a kormány, a tárcák külkapcsolatait érintő stratégiáknak, koncepcióknak és tevékenységeknek. Célja a legszélesebb társadalmi külkapcsolatok előmozdítása, politikai, szakmai és társadalmi konszenzus megteremtése külkapcsolati törekvéseinkben.

II. Magyarország értékrendje, a magyar külkapcsolati politika sarokpontjai

A Magyar Köztársaság külkapcsolati stratégiájának megalkotásában, cselekvésének megalapozásában biztos iránytűt jelentenek az uniós partnerekkel, NATO- szövetségesekkel közösen vallott értékek, az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, az emberi és kisebbségi jogok tisztelete éppúgy, mint a vállalkozás szabadsága, vagy a kulturális, vallási és etnikai sokszínűség védelme. Magyarország célja, hogy az Európai Unió és a NATO tagjaként előmozdítsa a békét, a biztonságot, a stabilitást, az állampolgárok jólétét, a gazdasági fejlődést és az európai értékek érvényesülését.

A modern Magyarország három pillére a parlamentáris demokrácia, a szociális piacgazdaság, valamint az európai integráció és atlanti együttműködés. Cselekvésének vezérfonala, versenyképességének záloga a verseny és szolidaritás, a szabadság és felelősség együttese. Fejlesztéspolitikájának alapelvei a gazdasági fejlődés, a társadalmi jólét és a környezetminőség összhangján alapuló fenntarthatóság, a döntéseket a legalkalmasabb szintre, egyúttal az állampolgárhoz a lehető legközelebb vivő szubszidiaritás és a decentralizáció.

Magyarország 2020-ra Európa legdinamikusabban növekvő, a közép- és hosszútávon fenntartható fejlődési pályához fokozatosan közelítő országai közé akar tartozni, és ennek eredményeként a jelenleginél több munkahelyet, magasabb jövedelmeket, biztonságos, tiszta és jó minőségű környezetet, egészséges és hosszabb életet akar biztosítani polgárainak. Az Országgyűlés a 2020-ig tartó időszakra átfogó célként határozta meg

- a versenyképességet, biztosítva az értékteremtés feltételeit mind a társadalom, mind a gazdaság, mind a tudomány és kultúra képviselőinek;
- az igazságosságot, erősítve az országon belül a társadalmi, gazdasági és területi kohéziót;
- a biztonságot, a fenntartható fejlődés esélyét teremtve meg Magyarország jelen és jövő generációi számára egyaránt.

Az aktív, kiszámítható magyar külkapcsolati politika e célok szolgálatában, az ország biztonságáért, társadalmi-gazdasági modernizációjáért tevékenykedik. A realitásokra épít, figyelembe veszi a folyamatosan változó globális és térségi körülményeket, alkalmazkodik hozzájuk, és uniós partnereivel, atlanti szövetségesével együtt alakítja is azokat. Felfogásának alapja az összekapcsolódó nemzeti és európai identitás. Támaszkodik a

hagyományokra, az eddig elért eredményekre, előmozdítja az ország és a nemzet jövőbeli boldogulását. A partnerei által megbecsült Magyarország és magyarság ismérve, hogy gazdag hagyományait nagy tudással, színvonalas szakmai ismeretekkel, nyitott, az új befogadására képes, együttműködő kultúrával ötvözi.

Az EU- és NATO-tag Magyarország külkapcsolati politikájának sarokpontjai:

- állampolgári biztonságának biztosítása, jólétének előmozdítása;
- hozzájárulás a gyors és hatékony reagáláshoz a globalizáció kihívásaira;
- a közép-európai régió együttműködésének, integrációjának elmélyítése;
- a magyar nemzet összetartozásának erősítése.

III. A nemzetközi környezet alakulása

A globalizáció – esély és kihívás

A világ páratlan, az élet minden területét érintő átalakulás korszakába lépett. Soha nem tapasztalt erejű együttműködés és kölcsönös függőség alakult ki az államok, régiók között. Ez alapvetően pozitívan hat a világ fejlődésére, lehetővé, sőt elkerülhetetlenné teszi a technológiai, gazdasági és társadalmi fejlődés vívmányainak megosztását, csökkenti a politikai határok jelentőségét, segíti a szomszédos térségek természetes regionális integrációját, kitágítja a kulturális teret. Új piacok nyílnak meg. Az erőteljes nemzetközi működőtöke-áramlás fejlesztési erőforrás-többletet kínál. Könnyebben hozzá lehet férni korszerű technológiákhoz.

A korábban csupán egymás mellett létező kultúrák, gazdasági és társadalmi alakulatok ma közvetlen hatást gyakorolnak egymásra. A globalizáció egyfelől összeköt, értékeket és magatartási modelleket közvetít, másfelől elválaszt, civilizációs törésvonalakat tudatosít. Mindez az identitás elvesztésétől, a történelmi gyökerek elvágásától való félelemmel jár, miközben soha nem látott lehetőségeket kínál a kultúrák terjesztésére. Az új világ innovatív tényezőinek saját identitásuk, értékeik, kultúrájuk megtartása mellett képesnek kell lenniük az egyetemes értékek befogadására és kiegészítésére egyedi, nemzeti és regionális identitáson alapuló elemekkel.

A globális kihívások, ideértve a természeti erőforrások gyorsuló fogyasztását és a globális környezeti kockázatok erősödését, többnyire csak átfogó, multilaterális keretekben kezelhetők. Felértékelődik a hatékony multilateralizmus, a közös szabályozás, az európai integráció jelentősége, szükség van a NATO szerepvállalására, az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának elmélyítésére. A nemzetközi kapcsolatokra az államokkal vetekedő hatást gyakorló nem állami szereplők megjelenése, megerősödése megkívánja a nemzetállamok kizárólagosságára épülő rendszerben kialakított eszközök, a nemzetközi jog és a nemzetközi szervezetek továbbfejlesztését, reformját.

Az Egyesült Államok a globális politika meghatározó szereplője marad, kihagyásával vagy megkerülésével egyetlen világprobléma sem oldható meg. Ugyanakkor szüksége van az együttműködésre más szereplőkkel. Jelentősen erősítik aktivitásukat és befolyásukat a világgazdaság és a világpolitika olyan tényezői, mint Kína, India, Oroszország, Brazília.

A biztonság átértékelődése

Az egyes országok biztonsága szorosan összefügg más, nem csak földrajzilag közel eső országokéval. Az eddigieknél sokkal gyorsabb, rugalmasabb alkalmazkodást megkövetelő, kevésbé kiszámítható helyzetekre kell felkészülni. A biztonság átfogó kategória, a katonai mellett mind erőteljesebben figyelembe veendő politikai, emberi és kisebbségi jogi, gazdasági, információs és technológiai, környezeti, egészségügyi vetülete is. A kihívások egy időben, egymást erősítve jelenhetnek meg. Az ország biztonsága nem választható el állampolgárainak biztonságérzetétől.

A nemzetközi közösség egészét érintik, bár nem azonos módon és mértékben, a globális biztonsági kihívások: a szélsőséges ideológiák, az etnikai kirekesztés, a regionális konfliktusok, a nemzetközi terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök terjedése, a természeti és ember okozta katasztrófák, a közegészségügyi–járványügyi kockázatok, az illegális kábítószer- és fegyverkereskedelem, a nemzetközi szervezett bűnözés, és különösen ezek kombinációja. Hatásukat tovább erősíthetik a működésképtelen államok jelentette kockázatok és a tömeges nemzetközi migráció.

A hagyományos fenyegetések egyes régiókban továbbra is veszélyt jelentenek, máshol megszűntek. Európa - így Magyarország - és Észak-Amerika hagyományos katonai veszélyeztetettsége középtávon alacsony szintű. Reagálni kell azonban a világ más részein jelentkező fenyegetésekre, az adott régió lakosságát, szomszédait, és közvetve az egész euro-atlanti térséget is érintő, hagyományos konfliktusokra.

Az emberi civilizáció fennmaradásának egyre meghatározóbb, egyre közvetlenebb problémája a fizikai környezet fenntarthatósága, terhelhetőségének kritikus mértéke. A világnak a jövőben a víz okozta katasztrófák mellett komoly vízellátási nehézségekkel is meg kell küzdenie.

A termeléshez a nyersanyag biztosítása és a technológia biztonsága mellett - mivel a világ számos országa, így Magyarország számára a növekedés húzóereje az export - elengedhetetlen az értékesítés biztonsága. Komoly probléma az energiaellátás: a meg nem újuló energiaforrások előfordulása egyenlőtlen, a lelőhelyek és szállítási útvonalak jelentős része instabil régiókban és államokban található.

A nemzetközi migráció meghatározó hatással van a világra. Fontos szerepet játszik az európai tudásalapú gazdaság megerősítésében, esetenként a munkaerőhiány mérséklésében, ugyanakkor óriási nyomás alá helyezi a munkaerőpiacokat, a szociális ellátó rendszereket, felveti a különböző etnikumú migráns csoportok társadalmi integrációjának kérdését. A népmozgási folyamatokat azonban nem lehet megállítani, így állandó jelenségnek tekinthetőek. A migrációs politika a világon mindenütt változóban van, az Európai Bizottság „a Közösségi bevándorlási politikáról” szóló közleményében egy, a restriktív bevándorlási politika feladását jelentő irány alapjait fektette le.

Gazdasági trendek

A töretlen világgazdasági növekedés legnagyobb hajtóereje az erős, részleges gazdasági-hatalmi átrendeződést előidéző kínai, indiai és általában vett ázsiai teljesítmény, valamint a mind hatékonyabb gazdaságpolitikák, a liberalizáció, a műszaki fejlődés. A kereskedelem és a közvetlen külföldi beruházások gyors bővülése különösen felértékeli Kína szerepét. A világkereskedelem továbbra is jóval gyorsabban nő, mint a termelés: fokozódik a gazdaság nyitottsága és a kölcsönös függés mértéke. A közvetlen külföldi beruházások nagy része továbbra is a fejlett világban hasznosul. Nagyméretű egyensúlyhiányok léphetnek fel,

amelyek kezelése nemzetközi együttműködést, a nemzetközi pénzügyi rendszer továbbfejlesztését és megerősítését igényli.

Fennmarad, sőt fokozódhat az Egyesült Államok termelékenységi-versenyképességi és kutatási-technológiai fölénye. Új, többnyire ázsiai országok jelennek meg technológia-exportőrként. Látványosan növekszik a nemzetközi technológiai szövetségkötések száma. Erősödik a vállalatok, vállalati együttműködések és pénzügyi szolgáltatások, nemzetgazdasági kötődésektől független önmozgása. Átalakulóban van az állam szerepe: az egyszerű szociális-újraelosztó funkció mellett teret nyernek a fejlesztő államra jellemző feladatok.

A világ mezőgazdasága dinamikusan fejlődik, egy évtized múlva is élelmezni tudja az akkorra hét és fél milliárdos lakosságot. Az időszak vége felé az agrártermékek keresletének ugrásszerű növekedése várható, miközben az élelmiszer már ma is ugyanolyan stratégiai termék, mint az energia.

A világméretű kereskedelmi, fizetési egyensúlyhiány hektikus folyamatokat indíthat el, növelve a csökkenő megtakarítások miatt amúgy is emelkedő kamatokat, ami kedvezőtlenül érintené az eladósodott országokat. A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) tárgyalásainak elhúzódása vagy zátonyra futása a liberalizációs törekvéseket regionális, vagy kétoldalú keretek felé terelheti, illetve a protekcionista elemek erősödésével járhat.

Feszültség forrása az egyenlőtlen fejlődés, egyes térségek, így Afrika elmaradása, a közepes képzettséget igénylő munkahelyek kitelepülése a fejlett országokból, a munkanélküliség és a jövedelmi különbségek növekedése. A világméreteken újraszerveződő munkamegosztás veszteségeinek elégedetlensége gyengítheti a demokratikus politikai berendezkedés bázisát.

Az Európai Unió helyzete

Az európai integráció további fejlődése érdekében az Uniónak kezelnie kell a globális gazdasági, biztonsági és környezetvédelmi kihívásokat, élnie kell a globalizáció lehetőségeivel, mérsékelnie kedvezőtlen hatásait, szembe kell néznie a regionális konfliktusokból, az instabilitásból, a terrorizmusból, a tömegpusztító fegyverek terjedéséből, a szervezett bűnözésből és az illegális migrációból fakadó veszélyekkel. Lépést kell tartania az amerikai gazdasággal, ki kell aknáznia az ázsiai térség dinamizmusát. A kibővült Európai Unió költségvetésének biztosítania kell a meglévő közösségi politikák finanszírozását, és fel kell vértéznie az Uniót az új feladatoknak és kihívásoknak megfelelő eszközökkel.

Az Unió ma a világ egyik legnagyobb kereskedelmi hatalma, vezető tőke-exportőre és importőre, segélyezője és környezetvédelmi szószólója, a dollárnak komoly versenyt támaztó valutával. Egyik főszereplője a világkereskedelem szabályrendszere alakításának. Az európai integráció politikai projekt, gazdasági erejéhez és szerepéhez egyelőre azonban nem társul ezekkel arányos politikai erő. Világgazdasági befolyását megőrizni, világpolitikai szerepét erősíteni a lisszaboni célok megvalósítása, a közösségi politikák és az intézményrendszer fejlesztése révén tudja.

Fontos kérdés, hogy az integráció mélyítésének és bővítésének milyen kombinációja mellett alakíthatók ki a leghatékonyabb megoldások a globális kihívásokból és az Unió saját fejlődéséből következő feladatokra. Ma még nem látható, hogy mennyiben jellemzi az elkövetkező időszakot az Unió egységes fejlődése, illetve, ennek alternatívájaként, miként biztosítható a kohézió egy megerősített együttműködések is magában foglaló Európában.

Közép-, Kelet- és Délkelet-Európa

Magyarország négy szomszédja immár tagja az Európai Uniónak, s közülük három a NATO-nak is, ami azonos érték- és együttműködési rendszerben helyezi el valamennyi érintettet, új minőséget ad kapcsolataiknak. Belátható időn belül, a tagsági követelmények teljesítésének függvényében, további szomszédok csatlakozhatnak e szervezetekhez, ugyanakkor ez a perspektíva nem minden esetben egyértelmű, függ az adott ország belső fejlődésétől, de az Unió és a NATO befogadóképességétől is.

Az európai integráció előrehaladása a stabilitás tényerését, az államok együttműködési készségének erősödését eredményezi. Maga a bővítés folyamata ösztönzi a tagjelölt országokban a demokratizálódáshoz és modernizációhoz szükséges reformok véghezvitelét. Magyarország szomszédsága nem EU-tag országainak demokratizálódása, gazdasági stabilizálódása és európai felzárkózása, ha differenciáltan is, de folytatódik. A szélsőséges nacionalizmus, az etnikai kirekesztés, gyűlölet eszméi azonban nem tűntek még el, és gazdasági-szociális feszültségekkel párosulva magukban hordják a destabilizálódás veszélyét.

IV. Magyarország helve, szerepe, mozgástere

Magyarország és a globális kihívások

Magyarország korlátozott erőforrásokkal rendelkező, mind globálisan, mind regionálisan erőteljesen integrálódott, európai összehasonlításban közepes méretű ország. Erősen függ a külkereskedelemtől, a külföldi tőkeberuházásoktól, és növekvő mértékben a hazai vállalatok külföldi tényerésétől, nemzetköziesedésének ütemétől. Az európai integráció, a térségbeli együttműködés, a saját és közös erőfeszítések kombinálása révén használhatja ki a legjobban a globalizáció előnyeit, védekezhet a legeredményesebben kedvezőtlen hatásai ellen. A sikeres modernizáció, a fenntartható fejlődés érdekében egyrészt alkalmazkodnia kell a globális, európai és regionális folyamatokhoz, másrészt aktívan, kreatívan befolyásolnia ezeket.

Magyarországra többszörösen hat a nemzetközi migrációs folyamatok várható felerősödése. A hazai népességfogyás és alacsony foglalkoztatottság mellett a növekedés és az újraelosztás, a nyugdíjellátás fenntarthatóságát a képzett munkaerő ellenőrzött keretek közötti bevándorlása is segítheti, ezért Magyarországnak differenciált és aktív migrációs politikára, a folyamatok irányítására, menedzselésére és megtervezésére van szüksége mind a bevándorlási, mind a kivándorlási politika koordinálásával. A szomszéd országbeli magyar közösségek tagjainak áttelepülése Magyarországra ugyan erősítheti a magyar gazdasági növekedést, de gyengíti az érintett határon túli közösséget. Fel kell készülni elvándorlásra is; Magyarország egyszerre lesz kibocsátó ország, tranzit- és bevándorlási célállomás. Az ország érdeke, hogy itthon kamatoztassa polgárainak tudását, ha pedig gazdasági okok miatt elvándorolnak, visszatérésüket követően hasznosítani tudja felhalmozott tapasztalataikat.

Magyarországot katonai támadás veszélye ma nem fenyegeti, ugyanakkor jelentősen megnőtt a természeti, vagy civilizációs eredetű veszélyhelyzetek, katasztrófák, a nemzetközi szervezett bűnözés kockázata. Az ország nem közvetlen célpontja a terrorizmusnak, de számolnia kell lehetséges következményeivel: magyar állampolgárok, utazók és nemzetközi műveletekben szolgáló katonák kerülhetnek veszélybe, magyar gazdasági érdekeltségek, kritikus

infrastruktúrák sérülhetnek. Az ország területe menekültek vagy terroristák számára tranzitútvonallá, előbbieknek célállomássá is válhat.

Kiemelt jelentőségű Magyarország számára a leszerelési és fegyverzetkorlátozási rendszerek fenntartása, különös tekintettel az európai hagyományos fegyveres erőkről szóló szerződésre és a nukleáris non-prolifерációs rendszer további gyengülésének elkerülésére.

Magyarország cselekvésének, boldogulásának kerete: az Európai Unió

Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz és a NATO-hoz tudatos értékválasztás és felelősségvállalás alapján történt; növeli képességét nemzeti érdekeinek érvényesítésére, egyúttal ösztönzi a közös érdekek figyelembe vételére. Tagsága révén partnereivel, szövetségeseivel együtt válaszolhat meg számos, az országot közvetve vagy közvetlenül érintő, globális veszélyt, kihívást. Az ország mozgásterét meghatározza, mennyire lesz képes a közös erőfeszítések támogatásával hozzájárulni a két szervezet további erősödéséhez, globális alkalmazkodásának sikeréhez.

Magyarország korábbi, „politika-elfogadó” státusza passzív, reagáló, taktikai kérdésekre koncentráló magatartás és mentalitás irányába vitt. Az Unió teljes jogú tagjaként lehetősége van arra, hogy - a szükséges költségvetési forrásokat és a megfelelően képzett apparátust biztosítva - „politika-alakítóvá” is váljon. Súlyja és befolyása, képessége érdekeinek érvényesítésére jól kiválasztott területeken függ a közös célok érdekében tett erőfeszítéseitől, teljesítményének minőségétől.

Az Európai Unió tagjaként Magyarország történelmének kiemelkedő fejlesztési programját valósíthatja meg, bővítve infrastruktúráját, erősítve versenyképességét, növelve a foglalkoztatottak számát. Közvetlen pozitív hatás várható a pénzügyi transzferek hatékony felhasználásától és a bővítés fokozatos kiterjesztésétől a szomszédos országokra.

Magyarországnak az uniós tagsággal egyszerre kell felzárkóznia a gazdaságilag fejlettebb tagállamokhoz és kihasználnia a földrajzi fekvéséből adódó lehetőségeket az Unió leendő tagjai és szomszédai irányában. Az ország eddig gazdasági lemaradásának mintegy negyedét dolgozta le; a felzárkózást a jó termelékenységi mutatók ellenére az alacsony foglalkoztatottság lassította. A gyorsításhoz tendenciájában legalább szinten kell tartani, de inkább növelni a beáramló külföldi működő tőkét, erősíteni a versenyképességet, korrigálni a külső egyensúlyhiány nem modernizációhoz kötődő tényezőit.

A magyar gazdasági mozgástér, a világgazdasági folyamatokra gyakorolt közvetett befolyás meghatározó eleme az ország uniós tagsága, az Unió politikái. Magyarország nemzetközi versenyképessége szorosan összefügg az Unió versenyképességének alakulásával. Érdekeit befelé az integrációt erősítő, kifelé nyitottságát megőrző, demokratikusan, átláthatóan és hatékonyan működő Unió szolgálja a legjobban.

A magyar gazdaság számára meghatározó európai piacon tovább éleződik a verseny a tőkéért, a termelési-szolgáltatási bázisok kialakításáért. Magyarország helytállásának, versenyképességének fontos eleme, hogy megőrizze nyitottságát, továbbra is vonzza a transznacionális vállalatokat, erősítse azok hazai beszállító hálózatát, a kis- és középvállalkozói szektort, és bekapcsolódjon az Unió egész piacán működő nagyvállalatok termelési-szolgáltatási hálózatába.

Ahogy az Unió egyre inkább valóságos globális politikai tényezővé válik, úgy csatornázhatja be Magyarország globális érdekeit egyre hatékonyabban a közösségi politikákba, a közös kül- és biztonságpolitikába, európai biztonság- és védelempolitikába. Az európai belbiztonsági együttműködés révén nő a magyar állampolgárok biztonsága. Az uniós külkapcsolatok Magyarország külkapcsolatai is. Az európai szomszédságpolitika magyar szomszédságpolitika is, szolgálja a magyar regionális politika stabilizációs céljait, hozzájárul az érintett országokban élő magyar kisebbségek helyzetének javulásához. Egyre közvetlenebb magyar gazdasági-energetikai és biztonsági érdekek fűződnek immár nemcsak Kelet-Európához, hanem a Dél-Kaukázushoz és Közép-Ázsiához is.

A biztonság garanciája: a NATO

A NATO hosszabb távon is az európai kollektív biztonság letéteményese, Magyarország biztonságának, mindenekelőtt hagyományos, katonai téren, elsődleges garanciája, az Egyesült Államok markáns európai szerepvállalásának legfőbb intézményes kerete. Az uniós tag Magyarország alapvető érdeke az atlanti együttműködés erősítése és az európai-amerikai cselekvési egység erősítése.

Magyar érdek a NATO biztonságpolitikai-stratégiai konzultációs szerepének erősítése, a szervezet felkészítése szélesedő földrajzi hatókörű válságkezelő funkcióinak várható növekedésére, további bővítése a közös értékek és a felkészültség alapján. Ugyancsak magyar érdek, hogy a NATO és az Európai Unió érdemi gyakorlati és politikai együttműködése erősödjön, és a két szervezet a nemzetközi biztonság főbb, bonyolult és kényes kérdéseiben, így Koszovóban és Afganisztánban egységesen lépjen fel.

Magyarország és szomszédai

Magyarország kül- és biztonságpolitikai, nemzetpolitikai, gazdasági törekvéseinek kitüntetett terepe a szomszédokkal kialakított kapcsolatrendszer. Az ország biztonságára legközvetlenebbül a térségben végbemenő politikai, társadalmi, gazdasági, környezeti folyamatok hatnak. Alapvető magyar érdek a közép-, kelet- és délkelet-európai térség stabilitása, demokratikus és piacgazdasági fejlődése, fokozódó intenzitású együttműködése.

Magyarország stratégiai érdeke, hogy Európa minél több országa feleljen meg a csatlakozás politikai és gazdasági feltételeinek, váljon az Unió és a NATO tagjává, és hogy ilyen irányú törekvéseit politikailag támogassa, felkészülésüket gyakorlati eszközökkel segítse. Ugyanígy érdeke a térség országainak uniós taggá válása után megmaradó kisebbségpolitikai, ökológiai, vízügyi és más problémák megoldása, illetve kezelése.

Kiemelten fontos a nyugat-balkáni stabilizáció, a térség országai, mindenekelőtt Horvátország uniós és NATO-csatlakozása, Szerbia integrációs perspektívájának fokozatos valóra válása. A folyamat sikeréhez az európai és amerikai jelenlét fenntartására, a gazdasági együttműködés erősítésére, feltételeinek javítására van szükség. Emellett elsősorban Ukrajna és Moldova kínál mozgásteret az Unió egészének is hozzáadott értéket jelentő magyar tevékenységhez.

A közép-, délkelet- és kelet-európai térség gazdasági jelentőségét a folyamatosan bővülő áru- és szolgáltatás-kereskedelem mellett az oda irányuló, növekvő mértékű magyar befektetések, tőke- és technológiaexport is alátámasztják. A fenntartható fejlődés biztosításában meghatározó infrastruktúra, tudomány, kutatás-fejlesztés és innováció, egészségügy, oktatás, környezetgazdálkodás rendszereinek összehangolása javítja az együttműködés feltételeit, az

egyes országok, az egész térség versenyképességét. A tőke-, és technológiaáramlás, a termelési kooperációk és a kereskedelem előnyeinek közös, vagy összehangolt kihasználása sikeresebbé teszi a régió valamennyi országát. Az európai uniós források bevonásával megvalósuló fejlesztések összehangolásával megsokszorozható hatékonyságuk.

Magyarország és szomszédai uniós tagsága egyszerre nyit nagyobb teret a térségi együttműködésnek és versenynek. Politikai és gazdasági kapcsolatrendszere révén Magyarország a lehetőségek széles skálájával rendelkezik a régióban: egyszerre játszhat érdemi szerepet a Duna mentén, a Kárpát-medencében és a Balkánon. Földrajzi fekvése a felértékelődő kelet-nyugati és észak-déli nemzetközi útvonalak metszéspontjában lehetőséget kínál a közúti, vasúti és folyami infrastruktúra, a tranzit fejlesztésére, az energiaellátás diverzifikációjára.

Magyar nemzet, magyar identitás

A magyar azonosságtudatot nemzeti, közép-európai, európai értékek, érdekek és tapasztalatok alakítják. A magyar nemzet hármasságban él a magyar állampolgári közösségekben, a szomszédos országokban honos kisebbségi magyar közösségekben, valamint a diaszpórában. Összetartozásának, az egymásért érzett felelősségnek, az együttműködésnek az alapját a közös nyelv, kulturális és történelmi identitás adja.

Magyar érdek a közös biztonsági, gazdasági és egyéb érdekek mentén formálódó államközi együttműködés és a szomszédos államok területén élő magyar közösségekhez fűződő viszony sikeres egyidejű kezelése. Ennek záloga az érintett országok többségi és kisebbségi társadalmi közötti együttműködés kölcsönösen előnyös modelljének kialakítása.

Az ideális távlati cél, a kárpát-medencei magyarság egészének uniós polgárrá válása szempontjából a szomszédságban élő magyarok helyzete erősen differenciálódott: az uniós és „unió közeli” magyar közösségek helyzete más, mint a tagságban csak távlatilag reménykedőké. A Schengen-övezeti tagság a következő néhány évben tovább differenciál. Belül a határok teljes megnyitása új minőséget kölcsönöz a szomszédsági kapcsolatoknak, újjáéleszti a határrégiókat, felértékeli a határ menti kistérségi együttműködések, az érintett viszonylatokban elhárítja az akadályokat a magyar-magyar lakossági, oktatási, kulturális, munkaerőpiaci és egyéb gazdasági kapcsolatok előtt. E pozitív hatást erősíti a magyar politika törekvése a határ menti közlekedési infrastruktúra fejlesztésére, uniós források bevonásával. A vízumkötelezett országokban élő határon túli magyarok számára szigorodó határátlépés problémájának enyhítése viszont külön megoldásokat kíván.

A bővülő Unió keretet ad a magyar nemzet fejlődésének, integrációjának csakúgy, mint a magyar szomszédságpolitikának. Kiemelkedő érdekünk, hogy a kulturális örökség és sokszínűség jegyében védje és fejlessze a nyelvi, kulturális és kisebbségi jogokat, segítse az anyaországok és a kisebbségek akadálytalan kapcsolattartását. Fontosak a mindennemű diszkriminációt tiltó irányelvek, a kisebbségi jogok tiszteletben tartásának megjelenése az uniós alapszerződésben, és fontos az európai kisebbségvédelmi rendszernek, az Európa Tanács jogi normáinak és az EBESZ politikai kötelezettségvállalásainak a továbbfejlesztése.

A szubszidiaritás politikája érdemi decentralizációt hozhat Magyarországon és a szomszédos országokban, segítheti a kisebbségi magyar közösségek regionális szerveződését, a régiókn belül a többség-kisebbség viszony minőségi átalakulását, új esélyt teremtve az autonómia törekvések megvalósításához. Magyarország az integrált európai térben új alapokra helyezi együttműködését a szomszéd államokkal, továbbra is szem előtt tartva és támogatva a

kisebbségi magyar közösségek legitim törekvéseit, aktívan hozzájárulva gazdasági és társadalmi fejlődésükhöz.

V. Stratégiai főirányok

Magyarország fő partnerei az Európai Unió tagállamai és a szomszédos országok, az Egyesült Államok és a NATO-szövetségesek, Oroszország és Ázsia egyes gyorsan fejlődő országai. Németország Magyarország legfontosabb gazdasági, kulturális és civil együttműködési partnere. A német-francia együttműködés meghatározó Európa fejlődése, az integráció mélyítése szempontjából. Eminens magyar érdek az Unión belüli hatékony együttműködés az EU-tag szomszédokkal, támogatva a még nem EU-tag szomszédok európai integrációját, kötődését. Az Egyesült Államok kitüntetett szövetséges, minden szempontból kiemelt reláció. Oroszország bevonandó a globális és regionális problémák megoldásába, és hosszabb távon is Európa fő energiaszállítója, jelentős gazdasági partnere marad. A Kínával és Ázsia más gyorsan fejlődő országaival fejlesztendő kapcsolatok egyben szolgálják a magyar versenyképesség erősítését.

Magyarország külkapcsolati stratégiájának három főiránya egymást feltételezi és kiegészíti; szerves egységet képez. A cselekvés keretét, alapját az európai uniói tagság adja.

Első főirány: versenyképes Magyarország az integrálódó Európában

Egységes Unió

Az Európai Unió az európai civilizációs örökség talaján álló, polgárai jólétét és biztonságát szolgáló, szolidáris érték- és érdekközösség. Sikeréhez szükség van az európai értékek pozitív, az európaiság tudatát, az integráció kohézióját erősítő meghatározására, az Unió 21. századi küldetésének és a politikai integráció távlatának rögzítésére. Magyarország cselekvőképes egységét megőrző, hatékony, demokratikusan és átláthatóan működő Unióban érdekelt. Ennek részét képezheti a tagállamok köreinek olyan megerősített együttműködése, amely az integráció elmélyítésének hatékony eszközeként a közösség egészének hosszú távú érdekeit tartja szem előtt, és nyitott valamennyi tagállam számára.

Aktív magyar szerep az Unióban

Magyarország aktív alakítójává akar válni a közösség mélyítését, az európai építkezést szolgáló együttműködéseknek. Kezdeményező szerepet vállal az uniós polgárok életszínvonalának és életminőségének javítását szolgáló intézkedésekben, az uniós politikák fejlesztésében. A többi tagállammal együttműködve keresi a választ az integrációt érő belső és külső kihívásokra, kész tevékenyen hozzájárulni az uniós polgárok széles értelemben vett biztonságának erősítéséhez.

A közeli évek kiemelt feladata

- a Schengen-csatlakozással a szabadság, biztonság és jog övezete nyújtotta lehetőségek teljes kiaknázása;

- a költségvetési felülvizsgálat felhasználása az uniós politikák meghatározó szerepének visszaállítására, megfelelő finanszírozásukra a saját források rendszerének átalakítása révén;
- a felkészülés a 2011. évi uniós elnökség sikeres lebonyolítására, amely egyúttal beteljesíti az intézményes integrációt;
- a csatlakozás feltételeinek megteremtése az Unió politikájában egyre meghatározóbb szerepet játszó euró-övezethez és az euró magyarországi bevezetéséhez;
- a lisszaboni stratégia felülvizsgálata, az Unió versenyképességének növelése.

Versenyképes és szolidáris Unió

Magyarország célja az egységes, a globális kihívásokra közösen reagáló, a közösen kitűzött célok elérése érdekében együttműködő, összetartozását elmélyítő, polgáraihoz közeli Unió intézményeinek, a közösségi módszerek az erősítése, a belső piac és a négy szabadság kiteljesítése.

Magyarország kezdeményező szerepet kíván játszani az Unió versenyképességét szolgáló eszközök és közös politikák erősítésében. A lisszaboni célok következetes érvényesítése, a valóban egységes piac méreteiből adódó előnyök kihasználása, a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás növelésének előmozdítása a munkaerőpiac, a szociális ellátórendszerek, az oktatás és a képzés reformja révén egyben a legjobb esélyt is jelenti a biztonságot nagyobb rugalmassággal ötvöző európai szociális modell fenntartására.

A már meglévő uniós politikák fenntartása, korszerűsítése, hatékonyságának erősítése mellett szükség van újak kialakítására. Különösen fontos

- a tagállamok gazdasági felemelkedését szolgáló, a közösség egészének versenyképességét elősegítő kohéziós politika megőrzése, finanszírozásának megerősítése;
- a megújuló mezőgazdasági politika közösségi hatáskörben tartása;
- a közös kutatási-fejlesztési politika bővítése;
- a közös kül- és biztonságpolitika, európai biztonság- és védelempolitika, a bel- és igazságügyi politika határozott továbbfejlesztése;
- átfogó, a migráció valamennyi szakaszát, kiváltó okait magába foglaló, a belépést, tartózkodást, valamint a beilleszkedést és hazatérést figyelembe vevő közös migrációs és menekültügyi politika megteremtése;
- az infrastruktúra, a hálózati kapcsolatok fejlesztésére és finanszírozására is kiterjedő energiapolitika kialakítása.

Nyitott és biztonságos Unió

A globális szerepre hivatott Uniónak fejlesztenie kell külkapcsolatait, érvényesítenie a fenntarthatóság - versenyképesség, biztonság, környezetvédelem, társadalmi értékek és kohézió - szempontjait.

Kiemelt magyar érdek az Unió bővítése az értékeit, céljait osztó, a csatlakozás politikai, gazdasági, intézményi feltételeit teljesítő, a belső kohéziót erősítő európai országokkal, meghozva Európa egyesülését. Alapvető, hogy az Unió megőrizze nyitottságát, és hiteles európai perspektívát biztosítson az azonos értékeket valló európai országok számára.

Az Uniónak és tagállamainak képessé kell válniuk arra, hogy megteremtsék polgáraik tágabb értelemben vett biztonságának feltételeit. Magyarország célja, hogy létrejöjjön a belső határok nélküli, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség. Kezdeményező szerepet kíván játszani a belső és a külső fenyegetések elhárításában, a biztonságos külső határok között működő közösség érdekében.

Második főirány: sikeres magyarság az együttműködő térségben

Térségi együttműködés és belső integráció

Magyarország modernizációja, európai uniós és regionális érdekeinek érvényesítése érdekében kiaknázza a természetesen kínálkozó együttműködési és koalíciókötési lehetőségeket, kitüntetetten a közép-európai térben. Támaszkodik a szomszédsági, a délnémet és az észak-olasz térségek húzóerejére, a Visegrádi Együttműködésre és a Regionális Partnerségre, az új uniós tagállamok modernizációs kérdésekben természetes érdekközösségére. A stratégiában megfogalmazott érdekeihez koalíciós partnereket keres az uniós térben. Szorgalmazza a közép-európai tudat és együttműködés erősítését.

Magyarország kezdeményezi a kapcsolatok építését, a kölcsönös előnyök feltárását és kiaknázását a Duna-menti, Kárpát-medencei és nyugat-balkáni térségben. Kihasználni törekszik a két- és többoldalú együttműködések, a regionális kezdeményezések szinergiáit. Célja, hogy regionális tökeberuházó szerepét erősítse, hozzájárulva ezzel a térség fejlődéséhez. Együttműködést kínál a határokon átnyúló biztonsági kockázatok, kábítószer-kereskedelem, embercsempészet kezelésében, a környezet- és éghajlatváltozási politikában.

Magyarország a gazdaság- és közlekedéspolitikára, a környezetvédelemre, az energiára, a területfejlesztésre, a kisebbségpolitikára, a civil társadalomra egyaránt kiterjedő modernizációs-felzárkózási partnerségre törekszik a térség országaival.

Kezdeményezi szomszédainál, az országos előnyök mellett az ágazati és régióközi kapcsolatok erősítése, a határ menti régiók hátrányos helyzetének felszámolása érdekében is

- a terület- és infrastruktúrafejlesztési tervek egyeztetését-összehangolását,
- a határ menti közlekedési kapcsolatok hangsúlyos fejlesztését,
- a környezetvédelmi és az energetikai együttműködést,
- a védelempolitikai, képességfejlesztési elképzelések összehangolását.

Felhasználja az Unió kohéziós és területfejlesztési támogatásait, különös tekintettel az Európai Területi Együttműködési Programok által érintett határ menti térségekre, valamint a kelet-európai és a délkelet-európai transznacionális együttműködési programokra, ösztönzi a transz-európai hálózat energia-infrastruktúra projektjeinek részben uniós finanszírozását, szorgalmazza a határátlépés korlátainak lebontását, illetve enyhítését, az uniós vízumkönnyítést, illetve liberalizációt, kishatárforgalmi megállapodásokkal nyújt többletlehetőségeket a kapcsolattartásra.

Térségi stabilizáció, európai integráció, NATO-csatlakozás

Magyarország támogatja és segíti a szomszéd országok európai integrációját. Feladatának tekinti a Nyugat-Balkán csatlakozási folyamatának támogatását. Uniós és atlanti partnereivel

együtt részt vesz a térség stabilizálásában, a válságkezelő műveletekben, a demokratikus jogállami intézmények fejlesztésében. Segítséget nyújt a térség bel- és igazságügyi kockázatainak feltárásához, kezeléséhez, elősegítve az Unió törekvéseinek érvényesülését is.

Hatékony európai szomszédságpolitikát támogat, amely kiegyensúlyozott kapcsolatokat épít keleti és déli irányban, védekezik a mindkét irányból jelentkező kockázatok ellen, és nyitva hagyja az uniós csatlakozás lehetőségét a kelet-európai országok előtt: hiteles európai perspektívát ajánl számukra, felkészülésüket politikai és gyakorlati eszközökkel támogatja, közeledésüket érdemben segíti.

A stabilitáshoz, a fenntartható fejlődéshez és a kölcsönös gazdasági előnyökhöz fűződő közös érdekek alapján fejleszti együttműködését, és az Unió és a NATO értékközösségeinek tagjaként építi e szervezetek partneri viszonyát Oroszországgal.

A kisebbségi közösség: kulcsszereplő a térség belső és európai integrációjában

Az uniós keret esély a nemzeti kisebbségeknek arra, hogy kulcsfontosságú, pozitív szerepet játszanak a kétoldalú kapcsolatokban, az államoknak pedig arra, hogy párhuzamos, a közös regionális fejlesztési elképzelésekkel összehangolt stratégiákat alakítsanak ki a kisebbségek érdekében.

Magyarország

- kiemelt figyelmet szentel a térség kulturális sokszínűsége, többnyelvűsége megőrzésének;
- bátorítja a többnemzetiségű területek aktív részvételét a határokon átívelő nagyrégiók kialakításában, együttműködésében;
- szorgalmazza a nemzeti és etnikai kisebbségi közösségek és tagjaik jogainak érvényesítését, fejlődésük feltételeinek biztosítását, az európai elvekkel és gyakorlattal összhangban álló egyéni és közösségi autonómiák révén;
- támogatja a régiók Európájának eszméjét, szorgalmazza az Unión belüli együttműködési formák kiaknázását a regionális, köztük kisebbségi közösségek fejlesztése érdekében.

Magyar támogatás a kisebbségeknek

Magyarország

- a nemzetközi szervezetekben, az Európai Unióban és kitüntetetten saját térségében bilaterális és multilaterális együttműködések keretében támogatja a nemzeti és etnikai kisebbségek diszkriminációmentes, a szubszidiaritás gyakorlatára építő fejlődését, közösségépítést segítő kezdeményezéseket;
- törekszik arra, hogy az egyéni emberi jogi megközelítés mellett teret nyerjen a közösségek jogainak szemlélete, a kisebbségi létből fakadó hátrányok kiegyenlítése;
- fejleszti a magyarországi kisebbségi önkormányzati modellt, közös kulturális, oktatási, gazdasági programokat indít a kisebbségek anyaországaival;
- rendezett, intézményes kapcsolatok, együttműködés kialakítására törekszik a politikai és kulturális értelemben vett magyar, a magyar állam területén élő nem magyar vagy kettős identitású kisebbségi közösségek, valamint az azon kívül élő magyar anyanyelvű, magyar nemzeti, illetve származástudattal rendelkező

kisebbségi és diaszpóra-közösségek között, e közösségek fejlesztése és támogatása érdekében.

A kisebbségi és diaszpóra helyzetben élő magyarok önszerveződése, közösségépítő munkája elengedhetetlen a magyar közösség, a magyar kultúra ottani fennmaradásához. Magyarország

- támogatja a többségi és a magyarországi intézményekkel egyaránt szoros kapcsolatban álló, nyitott kisebbségi oktatási, kulturális tömegkommunikációs intézményrendszert;
- az Unióban honos elvekkel, gyakorlattal és pályázati rendszerekkel kompatibilis módon, az érintett államokkal és közösségekkel felelős partnerségben, támogatásban részesíti a szomszédos országokban élő magyar kisebbségeket;
- az identitásmegőrző normatív támogatások mellett jobban koncentrálna a versenyképességet, a gazdasági-társadalmi előrehaladást, és ezzel a szülőföldön boldogulást szolgáló, uniós forrásokat is felhasználó fejlesztésekre;
- különös figyelmet szentel, és arányosan nagyobb támogatást szán az uniós keret adta előnyöket és lehetőségeket egyelőre nem élvező vajdasági és kárpátaljai magyar közösségeknek.

A történelmi ellentétek meghaladása

A nemzeti kisebbségek problémái megoldásának, a történelmi sérelmek és gyanakvások oldásának, és egyúttal a régió modernizációjának, felzárkózásának, integrációjának útja állam és állam, többség és kisebbség, anyaország és kisebbség, a civiltársadalmak akadálytalan, kölcsönösen előnyös együttműködése.

Harmadik főirány: jog, biztonság, demokrácia, fenntartható fejlődés

A magyar külpolitika következetesen törekszik az alapját képező értékek érvényesülésének világméretű előmozdítására, összhangban az egyetemes nemzetközi jognak az ENSZ Alapokmányában és az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Helsinkii Záróokmányában foglalt elveivel.

Az ENSZ szerepe és felelőssége egyedülálló a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában, helyreállításában, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok nemzetközi védelmében, megkerülhetetlen a globális kihívások és fenyegetések kezelésében. Fontos feladata a béketámogató műveletek, a humanitárius segélyezés, a nemzetközi cselekvés koordinációja és normáinak megalkotása.

Az egymást kiegészítő és támogató két- és többoldalú diplomácia kulcs a sikeres nemzetközi kapcsolatokhoz. Növekszik az egyetemes és a regionális nemzetközi szervezetek, a politikaiak mellett a gazdasági és kereskedelmi együttműködés feltételeinek alakításában döntő szerepet játszó Kereskedelmi Világszervezet (WTO), Világbank, Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) felelőssége. E szervezetek munkájában Magyarország tevékenyen részt vesz.

Magyarország, részben önállóan, de döntően multilaterális keretekben, elsősorban európai uniós partnereivel és NATO-szövetségeseivel együtt, előnyben részesítve a tartós megoldásokat szolgáló, békés, polgári eszközöket, azért tevékenykedik, hogy

- hozzájáruljon a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához, az ENSZ Biztonsági Tanács elsődleges felelőssége mellett, a béketámogató műveletekben való részvétel, és a jó kormányzás, a társadalmi és politikai reformok, a korrupció és hatalmi visszaélések elleni harc, a jogállamiság, az emberi és kisebbségi jogok támogatása révén;
- a nemzetközi jogi normákkal összhangban elősegítse a regionális, államok közötti és országokon belüli konfliktusok megelőzését, illetve rendezését;
- szorgalmazza a nemzetközi rendszer szereplői - államok, nemzetközi szervezetek, nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek - konstruktív együttműködését;
- biztosítsa a nemzetközi rendszer demokratikus működését, értékalapon erősítse a - kisebbségi jogi garanciákat kiszélesítő - nemzetközi jogot, a multilateralizmust, a nemzetközi szervezeteket;
- aktív szerepet vállaljon a globális problémák kezelésére hivatott nemzetközi intézményekben, kitüntetetten az ENSZ-ben, és támogassa reformjukat;
- tevőlegesen támogassa a demokratikus értékek általános érvényesülését, az euro-atlanti térségen túli térnyerését;
- támogassa a demokratikus fejlődést, megerősítse a magyar nemzetközi fejlesztéspolitikát, donortevékenységet, enyhítve a szegénységet, elősegítve a magyar vállalati megjelenést és együttműködést;
- hozzájáruljon a nemzetközi szervezeteknek, a nemzetközi közösségnek a környezetromlás, az éghajlatváltozás lassítását-megállítást szolgáló erőfeszítéseikhez;
- hozzájáruljon az euro-atlanti térség tartós stabilitásához, konfliktusainak átfogó rendezéséhez, a biztonságot érintő fenyegetések, elsősorban a terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek terjedése visszaszorításához;
- tartósan megőrizze a NATO-nak az euro-atlanti biztonsági rendszerben betöltött központi szerepét, kollektív védelmi funkcióját, tevékenységét a 21. század megváltozott biztonságpolitikai körülményeihez igazítsa, hatékonyságát növelje;
- megőrizze az atlanti kapcsolatrendszer szilárdságát, beleértve az Egyesült Államok európai katonai jelenlétét és aktív szerepvállalását, a NATO bővítését, az Európai Unió és a NATO együttműködésének erősítését;
- tevőlegesen támogassa az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikáját, az európai biztonság- és védelempolitikát, az Unió polgári és katonai, diplomáciai, fejlesztési, kereskedelmi és környezetpolitikai eszközöket kombináló fellépését, elsősorban az európai térségben.

VI. Magyarország cselekvésének területei

Biztonság

A Magyar Köztársaság és polgárai biztonsága elválaszthatatlan a globális, európai és regionális biztonságtól. Az ország fontos szerepet játszik az Európai Unió szomszédságpolitikájának megvalósításában. Részt vesz az Unió és a NATO műveleteiben, szoros kapcsolatokat ápol európai partnereivel és szövetségeseivel, valamint az Egyesült Államokkal és Kanadával.

Magyarország nem lehet csak fogyasztója a kollektív biztonságnak. A jövőben is részt vesz a nemzetközi biztonság erősítésére irányuló erőfeszítésekben, béketámogató műveletekben.

Növeli védelmi költségvetését, fejleszti felajánlott erőinek katonai, rendvédelmi és polgári komponensét, az ország nemzetközi súlyát és szerepét növelő hézagpótló képességeket. Kész kialakítani és a nemzetközi közösség rendelkezésére bocsátani a katonai és civil eszközök integrált működését biztosító modelleket. Aktív szerepet vállal a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtásban. Hozzájárul a közegészségügyi-járványügyi biztonság magas szintjének garantálásához, mind az akaratlagos - bioterrorizmusból eredő -, mind a véletlenszerű kockázatokkal szemben.

A terrorizmus ellen folytatott küzdelem elsődleges terepe az ENSZ, a NATO és az Európai Unió. A Magyar Köztársaság hozzájárul a veszélyek elhárítását, a megelőzést és esetleg szükségessé váló beavatkozást célzó közös intézkedésekhez. Szorgalmazza a jó kormányzás, az emberi jogok, a demokrácia, valamint az oktatás és a gazdasági prosperitás előmozdítását, ami hozzájárul a terrorizmus, a szélsőséges ideológiák által vezérelt csoportok számára táptalajt jelentő tényezők leküzdéséhez.

Magyarország hozzá kíván járulni a különböző kultúrák egymás iránti megértésének erősítéséhez. Épít a rendszerváltozás idején, a diktatórikus rendszerből a demokráciába való átmenet során felhalmozódott tapasztalataira. Mivel a közelmúltban élte meg az átmenet nehézségeit és sikereit, hitelesen tudja képviselni a demokratikus értékeket és azt, hogy ezek átültetése a gyakorlatba minden társadalom számára lehetséges.

Az ország nagy figyelmet szentel az energiabiztonság kérdésének, amely éppúgy megköveteli a hazai erőfeszítéseket az energiahatékonyság növelésére, a fogyasztási struktúra módosítására, a megújuló energiaforrások növekvő mértékű előállítására és felhasználására, mint a diplomácia erőfeszítéseit az importenergia biztosítására, a források és útvonalak diverzifikálására. Szorgalmazza az Unió közös energiapolitikájának kialakítását, az ellátásbiztonság uniós szintű megteremtését.

Az élet és a környezet minőségét, biztonságát magában foglaló fenntartható fejlődés szorosan összefügg az éghajlatváltozás kérdésével. Magyarország erőfeszítései, az uniós stratégiával és cselekvéssel összhangban, arra irányulnak, hogy - egyebek mellett az üvegházhatású gázok kibocsátásának visszafogása révén - a minimumra csökkenjen a drasztikus átlaghőmérséklet-növekedés valószínűsége, egyúttal az ország és lakossága, valamint a veszélyhelyzetek kezelésére hivatott szervezetek felkészüljenek az éghajlatváltozás következményeinek kezelésére. Törekszik a természeti értékek, ezen belül a biológiai sokféleség megőrzésére, biztonságos és egészséges környezeti feltételek megteremtésére.

Gazdaság

Magyarország nyitott, a nemzetközi gazdasági, kereskedelmi kapcsolatokra erősen ráutalt ország. A stabil, fenntartható gazdasági növekedéshez így elengedhetetlen egy kiszámítható és belső erőfeszítéseinket támogató külgazdasági környezet. Az Európai Unió tagjaként, a közösségi politikákkal összhangban, multilaterális és kétoldalú kapcsolatainkban egyaránt szorgalmazza a gazdasági együttműködés fejlődését gátló akadályok lebontását, a nemzetközi kereskedelem szabályrendszerének kölcsönös előnyöket nyújtó továbbfejlesztését. A külgazdasági kapcsolatok kiemelt jelentőségére figyelemmel, az erre vonatkozó cél-, eszköz- és intézményrendszer a Kormány külgazdasági stratégiájában jelenik meg.

Magyarország fejlődésének húzóágazatai a magas hozzáadott értéket képviselő tudás- és technológia-intenzív termékek és szolgáltatások: a modern, innovatív ipar (elektrotechnika, autóipar, gyógyszeripar, biotechnológia, bioenergia, info-kommunikáció), az üzleti-

kereskedelmi szolgáltatások (európai közlekedési hálózatok és a rá épülő pénzügyi-logisztikai központok, regionális üzleti-szolgáltató központok), az idegenforgalom (kiemelten az egészség-, kulturális és kongresszusi turizmus), Az élelmiszertermelés, -ellátás és – kereskedelem várhatóan fokozódó jelentősége miatt kiemelt figyelmet érdemel a magyar agrárélelmiszeripari potenciál az európai és globális trendekhez alkalmazkodó, teljeskörű kihasználása.

Társadalom, kultúra, tudomány, oktatás

Magyarország arra törekszik, hogy a felsőfokú és szakképzés jobban kiszolgálja a munkaerőpiac igényeit, ezzel növelve a foglalkoztatottságot, az aktív népesség arányát, az ország tökevonzó képességét.

Magyarország célja, hogy az uniós elvekkel, célokkal összhangban, hatékonyan fellépjen az illegális migráció ellen, szabályozott mederben tartsa a legális migrációt. Felkészül a migráns munkavállalók és más, hosszabb ideig itt tartózkodó külföldiek integrálására, szem előtt tartva és fokozatosan emelve a társadalom befogadó készségének és képességének szintjét.

A diplomáciai eszközrendszer bővülésével, a döntési folyamatok társadalmasításával, a médianyilvánosság robbanásszerű növekedésével a kultúra egyre erőteljesebben hat a külkapcsolatok alakulására is. A gazdag és sokrétű kulturális hagyományokkal rendelkező Magyarország a kultúra, mint külkapcsolati tényező felértékelődésének egyértelmű hasznélvezője lehet.

Az ország célja a kulturális külpolitika eszközeivel, építve Pécs 2010. évi, „Európa kulturális fővárosa” címére is, korszerű és hiteles Magyarország- és magyarság-kép közvetítése, amely

- tükrözi, és közép-európai környezetbe ágyazza a nemzeti kultúra egészét,
- megjeleníti a területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek kultúráját,
- épít a történelmi, szociológiai tényekre, adottságokra,
- bemutatja a magyar tudományosság, tudósok legújabb kutatási eredményeit, és
- bemutatja a magyar sport sikereit és a nemzeti tudatban betöltött szerepét.

A magyar nemzet történelmi tapasztalatából, helyzetéből következő fontos magyar hozzájárulás az egymást kiegészítő, összenövő kultúrák gyakorlatának nemzetközi terjesztése, alkalmazása távoli kultúrákra, kifejezésre juttatva, hogy az ellentétek feloldhatók, a törésvonalak eltüntethetők vagy enyhíthetők.

A magyar tudomány feladata, hogy a meglévő hazai bázisra támaszkodva, azt fejlesztve integrálódjon a kutatás és fejlesztés nemzetközi rendszerébe, kihasználva a globalizáció, valamint az uniós tagság kínálta előnyöket. Az ország célja, hogy a műszaki és természettudományos szakemberek arányát érzékelhetően növelve, a nemzetközi együttműködést kihasználva, a húzóágazatok és kulcstechnológiák területén kötött szövetségek révén bejutva a nemzetközi vérkeringésbe

- érdemben erősítse a vállalati kutatás-fejlesztési tevékenységet, és nemzetközileg versenyképes kapacitásokat hozzon létre,
- elérje, majd meghaladja az uniós innovációs mutató átlagát,
- érzékelhetően növelje az új termékek arányát, a szabadalmak számát, a kockázati tőke felhasználását.

Az oktatás azzal szolgálhatja a magyar gazdaság és társadalom nemzetközi versenyképességét, hogy rugalmasan alkalmazkodik a munkaerőpiac igényeihez, felkészít az élethosszig tartó tanulásra, kiemelt figyelmet fordít az idegen nyelvek elsajátítására, az információs és kommunikációtechnológiai ismeretekre, erősíti a multikulturális tartalmat. Az új, minőségi szakaszába érkezett felsőoktatás a képzés és a képzetek nemzetközi versenyképességének megteremtése mellett - a felsőoktatási intézmények kutatás-fejlesztési és informatikai tevékenységének fejlesztése révén - az akadémiai szféra és a gazdaság kapcsolatának erősítését is célozza. A magyar felsőoktatás feladata az Európai Felsőoktatási és Kutatási Térség részeként a felsőoktatási reformfolyamat folytatásával az oktatói, kutatói, hallgatói mobilitás fejlesztése, a nemzetközi oktatási piacon nagyobb mértékű szerepvállalás.

VII. A külkapcsolati tevékenység intézményei, eszközei

Az integráció és a globalizáció körülményei között az ország külkapcsolatai messze túlterjednek a hagyományos diplomácia területén, megújuló, hatékony és koordinált eszközrendszert igényelnek, miközben a külpolitika és a diplomácia a külkapcsolati rendszer vezető ága marad.

Magyarország külkapcsolatainak fejlesztésében, céljainak megvalósításában támaszkodik

- az ország gazdasági erejére, teljesítményére,
- tudományos-technológiai, kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitására (az országban megtelepedett, de szélesebb hatókörrel rendelkező multinacionális vállalatokéra is),
- erősödő nemzetközi fejlesztési politikájára,
- a változó biztonságfelfogás jegyében egyre inkább a nemzetközi műveletek szolgálatába állított honvédségre, rendvédelmi és civil szakemberekre,
- a biztonsági kihívásokból fakadó veszélyek megelőzésére képes, a külföldi társszervekkel eredményesen együttműködő rendvédelmi szervekre és nemzetbiztonsági szolgálatokra,
- a határokon átnyúló lakossági, kitüntetetten a magyar-magyar kapcsolatokra,
- a nemzetpolitika intézményrendszerére,
- a felsőoktatási intézmények kapcsolatrendszerére, az egységes európai oktatási térből fakadó és az idegen nyelvű képzések révén kialakuló együttműködésre,
- a kulturális kapcsolatok intézményeire, benne – kitüntetetten közvetlen térségünkben - a magyar kulturális intézetek külföldi hálózatára az oktatási-kulturális szakdiplomataakra, valamint a magyar kulturális évadokra,
- az uniós, két- és többoldalú diplomáciát szolgáló, az ország egységes képviselőjét megvalósító, integrált magyar külképviseleti rendszer egészére,
- a nemzetközi kapcsolatokat kutató műhelyek, kitüntetetten a Külügyi Intézet háttértevékenységére.

A külkapcsolatok összkormányzati alakításában, az átfogó stratégia kidolgozásában és megvalósításában kulcsszereplő a miniszterelnök, a külügyminiszter, közreműködik a többi miniszter és a központi igazgatási szervek vezetői. A kormányzat mellett kitüntetett szerepet játszik az Országgyűlés, a köztársaság elnöke és a parlamenti pártok. A külkapcsolati tevékenység aktív, meghatározó szereplői a reálgazdasági szférát képviselő munkaadói és munkavállalói szervezetek, a Magyar Nemzeti Bank és a banki-pénzügyi szféra más tényezői, a külpolitikai- külkapcsolati területen érdekelt civil szervezetek. Ez utóbbiak már ma is

kiemelten hasznos szerepet játszanak például a magyar nemzetközi fejlesztési politika, vagy a válságokat követő újjáépítés feladatainak ellátásában. A nemzetközi kapcsolatok egyre szélesedő civil szektorát erősítik az uniós mobilitási, oktatásfejlesztési és kutatási programok, együttműködések is.

A diplomáciában kitüntetett helyet kell kapnia a külgazdasági, nemzetpolitikai, kulturális, oktatási, sport-, műszaki-tudományos, környezetvédelmi, turisztikai, önkormányzati-regionális kapcsolatok fejlesztésének. A hatékony kormányzati végrehajtáshoz, a tárcák nemzetközi tevékenységének jobb összehangolásához, a felesleges párhuzamosságok kiiktatásához az aktív, folyamatos kapcsolattartás, információáramlás és egyeztetés erősítésére van szükség. A Külügyminisztérium illetékessége szerint koordinációs szerepet tölt be a legfőbb közjogi méltóságok, illetve a kormánytagok nemzetközi kapcsolattartásának összehangolásában.

A külkapcsolatok átfogják az egész társadalmat, széleskörű nem-kormányzati kapcsolatokat igényelnek, egyúttal megkövetelik a külügyi-külkapcsolati-diplomáciai munka szolgáltató funkcióinak és nyilvánosságának erősítését. A stratégia céljainak eléréséhez intenzív és jól átgondolt, koordinált külkapcsolati együttműködésre van szükség, amelyet a kormány és a civil, nem-kormányzati szervezetek, gazdasági és szociális partnerek, a kultúra, tudomány és oktatás, valamint a sport világának képviselői rendszeres fórumokon, intézményesített párbeszéddel folyamatosan alakítandó konszenzus alapján tudnak eredményesen megvalósítani.

E stratégia prioritásai alapján, az ország biztonsági, gazdasági és kulturális-tudományos érdekeinek figyelembe vételével folytatódik a magyar külképviseleti rendszer korszerűsítése, földrajzi átrendezése, feladatainak felülvizsgálata, erősítve egységes jellegét. Gyarapodnak az újszerű formák és módozatok, mint más, uniós partnerekkel közös képviseletek, közös állampolgári érdekvédelem, közös vízum-irodák, más ország képviseletén szolgáló diplomaták, vagy egyes magyar külképviseletek regionális központ szerepe a nemzetközi fejlesztési politika tervezésében és végrehajtásában.

A Külügyminisztérium apparátusa és a külképviseletek központi szerepet játszanak a kormányzat külkapcsolati tevékenységéhez, a tárcák és más szereplők nemzetközi kapcsolataihoz szükséges információk beszerzésében és továbbításában, a lehetőségek feltérképezésében, segítve ezzel a részpolitikák, programok, tevékenységek tervezését, szükség szerint részt vállalva a végrehajtásban. A stratégia végrehajtási időszakának kiemelten fontos, a külkapcsolatok egészét érintő, rendkívül alapos felkészülést, precíz és összehangolt végrehajtást igénylő feladata lesz a 2011. évi európai uniós elnökség ellátása.

A magyar állampolgárok, vállalatok egyre intenzívebb nemzetközi kapcsolataikhoz és mozgásához kell igazodnia a konzuli tevékenységnek, a jogsegélynyújtásnak, tanácsadásnak és érdekvédelemnek. Különös figyelmet igényelnek a rendkívüli események, amikor természeti csapás, humanitárius katasztrófa, fegyveres konfliktus vagy terrortámadás érintettjei, szenvedő alanyai lehetnek magyar állampolgárok is. Az ország gazdasági érdekei is megkövetelik a minél folyamatosabb, minél intenzívebb kapcsolattartást a külföldön élő, dolgozó magyar állampolgárokkal.

A kormányzati és nem-kormányzati, civil külkapcsolati szereplők, kutatóműhelyek, valamint a parlamenti pártok bevonásával rendszeresen sor kerül e stratégia felülvizsgálatára, a változó körülményekhez igazítására a megvalósítás terén szerzett tapasztalatok fényében. Folyamatosan erősítendő a magyar külpolitika és külkapcsolatok politikai és társadalmi

támogatottsága, a fő célokat övező egyetértés. A stratégiát - az érdekelt kormányzati és nem-kormányzati szereplőkkel konzultálva - a Külügyminisztérium és a külképviseletek éves, illetve rövidebb távú intézkedési tervekben konkretizálják.

A vázolt törekvések és cselekvés végső célja, hogy a kormányzat az érintettekkel együttműködve szolgálja az állampolgárok, a társadalom, a nemzet biztonságát, jólétét, gyarapodását.